

Javnost ne treba da uvijek vjeruje svemu što čuje od javnih službenika, nego treba od njih da traži da im prezentuju šta i kako rade, rekao je Štefan Feler, šef Policijske misije EU u BiH.

"Nije dovoljno da policija ili ministar održi pres-konferenciju i kaže šta su uradili. Ako vas sistem konstantno ne pita: 'Šta je ono što želite da radimo za vas', to je moment kad treba da postanete sumnjičavi. Ne kažem da se to dešava u BiH, ali moramo poboljšati mehanizme transparentnosti i sistemskog informisanja građana", rekao je Feler.

NN: Kako izgleda Vaš dnevni posao? Da li naredujete ministrima i policijskim šefovima šta i kako treba da rade ili samo posmatrate?

FELER: Radili smo različite stvari tokom različitih faza našeg angažmana. Na početku, kad smo preuzeli posao od UN-a, bilo je mnogo naglaska na nadgledanju pojedinih slučajeva i službenika i sličnih poslovima i to je normalno u takvim situacijama. Ali korak po korak agencije su sazrele i onda smo prešli u fazu mentorstva, koje je bilo usmjereno na sve više i više nivoe vlasti - sa nivoa policajaca prešlo se na nivo supervizora. A sada smo na još višem nivou. Sada u principu radimo sa najvišim nivoom vlasti. Krajem 2008. godine smo sa policijskim agencijama na svim nivoima u BiH identificirali šta treba uraditi kako bismo bili uspješni u borbi protiv organizovanog kriminala. To je dokument koji postoji od tada i sa kojim su se svi složili. U tom dokumentu su definisani procesi koje treba poboljšati. Onda smo to razložili po metodi korak po korak i odredili na kojim segmentima treba raditi i gdje je naša pomoć i dalje potrebna. Čak smo i identifikovali šta bi bilo

korisno za agencije na entitetskim i državnim nivoima, kantonima i distriktu Brčko. Ali ako želite detalje o tome, trebale bi nam cijele jedne novine! Vjerujte mi da plan postoji, i to veoma detaljan. Svakog mjeseca procjenjujemo gdje smo stigli u implementaciji. U Banjaluci sam često, upravo kako bih dobio uvid (eng. - debrief) u cijeli proces.

NN: Šta taj pojam (debrief) podrazumijeva?

FELER: Reći ću vam tačno šta to podrazumijeva... Moja je odgovornost dvostruka. Ja ne odgovaram samo šefovima u Briselu. Ali ja ne odem, recimo, ministru Stanislavu Čadi i kažem ovo i ovo morate uraditi. Mi radimo zajedno i naš posao je da svi zajedno vidimo šta treba promijeniti i unaprijediti u sistemu i tek onda radimo na rješavanju problema.

NN: Činjenica da EUPM odlazi znači da se naše agencije poboljšavaju, zar ne?

FELER: Tako je. Mi stalno šaljem izvještaje u Brisel u kojima naglašavamo da postoji napredak u svim agencijama i sektorima. I mi kažemo da će doći trenutak kada to možemo prenijeti na jedan novi nivo jer ne možete se boriti protiv organizovanog kriminala tako što će 17 agencija u BiH raditi izolovano jedna od druge. Zato smo rekli da je ključ saradnja, komunikacija i koordinacija, i to je mantra koju stalno ponavljamo.

NN: Gdje je ta tanka linija između onoga što je policijski posao i onoga što je politički posao?

FELER: To je najteže pitanje koje možete postaviti! U demokratskom društvu sistem javne uprave, čiji je policija dio, je u krajnjoj liniji odgovoran građanima, koji su donijeli odluku o funkcionisanju tog sistema putem demokratski izabраних predstavnika. Ne postoji autonomna

policija. Ali policija ima operativnu autonomiju, i ona se odnosi na implementaciju zakona bez neprimjerenog uticaja. Iako se pisanje zakona odvija na političkom nivou, politika nema šta da traži u procesu implementacije zakona. U implementaciji zakona policija mora biti oslobođena političkih uticaja. To ne znači da niko ne kontroliše policiju. Znači, morate negdje napraviti spoj između policijskog i političkog, a za to postoji mnogo različitih rješenja. Ujedinjeno Kraljevstvo ima drugačiji sistem od, recimo, njemačkog sistema iz kojeg ja dolazim, a u kojem je najveći policijski zvaničnik dio Ministarstva, što je slično kao i u MUP-u RS u Banjaluci. Vi morate napraviti taj kontakt između policije i politike, ali na način da policija bude dio državne uprave jer je dio javne administracije. I MUP je dio javne administracije, iako je ministar izabrani funkcioner i dio politike, on nije samo političar, nego i državni službenik. Naravno da on mora predstavljati politiku političke partije koja je pobijedila na izborima, ali on nije samo političar, nego i javni službenik. I to je nivo na kojem policija mora naći svoj priključak. Jedino rješenje koje nikako ne želimo je to gdje policija za svoj rad ne odgovara nikome, ili je pod političkom kontrolom. Ne biste željeli da živite u takvoj zemlji.

NN: Imamo li trenutno mehanizme koji mogu spriječiti negativan uticaj politike na policiju?

FELER: Morate raditi na tome. To je proces koji nikad neće biti u potpunosti dobar i na tome se mora stalno raditi. Mislim da je važno da javnost ne vjeruje uvijek u sve ono što čuje od javnih službenika, nego treba konstantno da traži prezentaciju njihovog rada kroz transparentni sistem i da stalno budu u toku toga šta sistem javne administracije čini za

njih. Ali to ne znači da je dovoljno da policija ili ministar održi pres-konferenciju i kaže šta su uradili. Treba vam efikasni mehanizam u kojem možete vidjeti šta se i kako radi. Ako vas sistem konstantno ne pita: "Šta je ono što želite da radimo za vas građane", to je momenat kad treba da postanete sumnjičavi. Ne kažem da se to dešava u BiH, ali moramo poboljšati mehanizme transparentnosti i sistemskog informisanja građana.

NN: Šta treba ministar da kaže šefu policije, a šta ne? Šta je primjereno, a šta nije?

FELER: Moja preporuka je da ministar ne treba da vodi operativne aktivnosti policije, niti da utiče na njih. U EU čvrsto mislimo da je to crvena linija koja se ne smije preći i mislim da imamo dobre razloge za to. Policija mora imati prostor za svoje operativne aktivnosti i mora imati resurse, ali to ne znači da policija ne treba da odgovara za ono što radi. Naprotiv! Javnost ih plaća i oni javnosti treba da odgovaraju. Ono što ministar treba da radi je da da okvir politika kojima policija treba da se bavi. Ministar treba da ima nultu toleranciju za loš rad policije. S druge strane, policijski službenik ne smije biti uključen u bilo kakve političke aktivnosti ili izjave. Ne možeš biti policijski nezavisan a da iznosiš političke stavove. Ako se baviš politikom, onda kreiraš zakone i daješ smjernice za rad policije, a ako se baviš policijom onda nemaš šta raditi u kreiranju zakona.

NN: Kako funkcionišu policijska tijela za koordinaciju koja smo uspostavili?

FELER: Ima ih nekoliko, a jedna od njih je i Direkcija za koordinaciju policijskih tijela koja je veoma važna agencija i koja je nastala u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanja BiH. Mislimo da ova agencija igra veoma važnu ulogu u

koordinaciji sistema u cijeloj BiH. Ako bi se agencija fokusirala samo na državni nivo, to bi onda značilo samo koordinaciju između SIPA i Granične policije. I mi mislimo da to nije dobro i zato cijeli sistem u BiH mora dati odgovor na pitanje kako da svi funkcionišu u sklopu postojećeg pravnog okvira i da imaju koristi od rada Direkcije. To je jedan od najvećih izazova koje imamo. Zato mi pozivamo na politički proces koji bi trebalo da zajednički predvode ministri unutrašnjih poslova i ministar bezbjednosti kako bi se našao način za poboljšanje saradnje i koordinacije svih policijskih agencija, na način prihvatljiv za sve.

NN: Upravo sam na tom tragu, evo, kroz jedan možda i pomalo glupav primjer... Kad gledate američke filmove i neka lokalna policija rješava zločin i onda se pojave pripadnici FBI-ja te preuzmu slučaj. Onda se lokalna policija buni i nerado ustupa nadležnost. Nije li nekako prirodno da jedna policijska agencija u zemlji ne želi da im se neka druga agencija petlja u posao?

FELER: Dovoljno je da vam

kažem da ja dolazim iz pokrajinske policije u Njemačkoj! Mi takode imamo prirodnu konkurenciju između pokrajinskih i saveznih policija. Kad nam dodu momci iz Savezne policije, to je situacija slična onoj koju ste opisali iz tih američkih filmova, kada se na mjestu zločina pojavljuju momci iz FBI-ja. Tu postoje i dobre i loše strane, i to je normalno. Takmičenje između agencija može biti opasno ako vodi u segregaciju i nedostatak komunikacije. Takva vrsta konkurencije ne smije biti prihvaćena i mora biti rješavana na veoma visokom nivou. U situaciji kad agencije ne komuniciraju, ja sam jako zabrinut. U BiH je bilo nekoliko primjera kada smo imali ozbiljne incidente. I nakon tih događaja, koji su podrazumijevali angažman nekoliko policijskih agencija, ja sam obišao sve te agencije. Svi su mi potvrdili da je postojao nedostatak saradnje i komunikacije među njima. Kada ih pitam zašto, svi upiru prstom u drugog. Svaki od njih - i RS, i FBiH, Brčko distrikt, deset kantona i agencije na državnom nivou potvrđuju da nema dovoljno koordinacije i komunikacije, a istovremeno svi za tu situaciju krivicu prebacuju na nekog drugog. Zato im mi kažemo: "Prevazidite to! Sjedite zajedno i nadite rješenja". Svi ste rekli da problem postoji, pa morate ga sada i riješiti.

NN: Kako vi to rješavate u Njemačkoj?

FELER: Njemačka ima 16 pokrajinskih autonomnih policija i jednu federalnu strukturu koja se sastoji od dvije organizacije: Save-

znog biroa za kriminalne istrage (BKA) i Savezne policije. Najveći dio policijskih aktivnosti je u nadležnosti pokrajina. Samo dio identifikovanih zadataka je u nadležnosti federalne strukture. Savezno tužilaštvo Njemačke preuzima određene slučajeve, recimo terorizam, i dodjeljuje ih nekoj policijskoj agenciji, BKA recimo. Način na koji mi sprovodimo koordinaciju je "dobrovoljna koordinacija aktivnosti", koja se odvija na jako visokom nivou. Od 1958. postoji struktura koju čine pokrajinski ministri i savezni ministar unutrašnjih poslova, koji nema pravo glasa, ali ima pravo da predlaže teme na njihovim redovnim sastancima. U toj strukturi postoji veoma precizan mehanizam koji povezuje dijelove te strukture, koji uključuju i čelne ljude policijskih agencija. Iako to zvuči kompleksno, sistem radi dobro, i to zato što svi žele da on radi dobro. Kada bi neki ministar unutrašnjih poslova u Njemačkoj rekao: "Od sada više nisam dio operativnog mehanizma", desila bi mu se samo jedna stvar - morao bi da odstupi jer sistem želi da radi zajedno. Ja to kažem i za BiH. Morate naći način kako da radite zajedno jer kriminal štetno utiče na sve.

NN: Kada vam ističe mandat i kako ste zadovoljni onim što je urađeno?

FELER: Ističe nam mandat 30. juna 2012, što je za oko tri mjeseca. Do sada sve ide kako je planirano. EU ispunjava obećanje koje je dala, a to je da je privržena BiH. To se vidi kroz dvije činjenice koje se

odnose na EUPM: naša pomoć BiH u proteklih deset godina, koja je veoma značajna, i odlazak EUPM-a, koji ne znači kraj pomoći BiH. Kada dode vrijeme za BiH da podnese aplikaciju za članstvo, krizni menadžment bi trebalo da bude zamijenjen instrumentima pretpristupne pomoći. I tu se stvari odvijaju predviđenom dinamikom, s ciljem da se posao preuzme u maju. Uspostavljanje sektora za vladavinu zakona u okviru EUSR-a se takode odvija po planu. Drago mi je da mogu potvrditi da ćemo krajem juna preći u ovaj novi instrument.

NN: Kako će izgledati taj instrument?

FELER: Taj instrument je dizajniran u velikoj mjeri po preporukama koje smo mi iznijeli. Imamo dva instrumenta. Jedan je tehnički, i on će i dati podršku za deset agencija u BiH u naredne dvije godine u vrijednosti od osam miliona evra. Važan dio našeg posla je da sistem funkcioniše cjelovito. Kao što znate, mantra koju ja stalno ponavljam je da sve policijske agencije u BiH moraju da imaju sistemsku saradnju, i vodstvo EUPM-a to vrlo jasno daje do znanja. Ako pogledate prošlogodišnji izvještaj Evropske komisije o napretku u BiH, vidjećete preporuku da se radi na institucionalizaciji saradnje. To je u samoj srži našeg strateškog angažmana. Postojeće odjeljenje za policiju i vladavinu zakona pod specijalnim predstavnikom EU Piterom Sorensenom. Radi se o ekspertima visokog kalibra koji će preuzeti te zadatke.

NN: Hoće li ti instrumenti biti identični poslu koji ste vi radili u BiH?

FELER: Neće to biti nastavak istog posla. Krizni menadžment kojim se bavio EUPM se završava. U proteklih deset godina smo postepeno prepuštali poslove domaćim vlastima. To je dio aplikacije za članstvo. BiH mora ispuniti zahtjeve iz velikog dokumenta koji se zove evropska pravna stečevina, koji sadrži više od 70.000 stranica preporuka i uslova koje kandidat za članstvo mora da ispuni. Svrha ovog vida pomoći služi da BiH lakše nađe svoj način implementacije zahtjeva neophodnih za članstvo u EU, kada je riječ o policiji i vladavini zakona.